

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 226/04-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. februára 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Lajosa Mészároša prerokoval prijatú sťažnosť MUDr. K. C., M., zastúpenej advokátkou JUDr. E. C., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999 porušil právo MUDr. K. C., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. MUDr. K. C. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Martin p o v i n n ý jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. MUDr. K. C. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 11 991 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstodeväťdesiatjeden slovenských korún), ktorú je Okresný súd Martin povinný vyplatiť jej advokátke JUDr. E. C., B., na jej účet do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 25. novembra 2004 č. k. I. ÚS 226/04-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť MUDr. K. C., M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplynulo, že: *„Sťažovateľka návrhom doručeným na Okresný súd Martin dňa 25. 8. 1999 žiadala zvýšiť výživné na jej mal. dieťa, P. C., nar. 21. 1. 1993. (...) Ku dňu podávania tejto sťažnosti o návrhu sťažovateľky nie je právoplatne rozhodnuté. (...)*

Sťažovateľka touto sťažnosťou namieta porušenie jej základných práv na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999. (...)

Predmetom konania vedenom pred Okresným súdom Martin sp. zn. 16 P 199/1999 je zvýšenie výživného na maloleté dieťa sťažovateľky, v ktorom ide o posúdenie podmienok na zmenu výšky už určeného výživného na mal. dieťa vzhľadom na zmenu pomerov na strane tohto dieťaťa, najmä v súvislosti s jeho nástupom na povinnú školskú dochádzku. Ide o bežnú súčasť agendy na všeobecných súdoch, ktorú nemožno hodnotiť ako právne a fakticky zložitú, pričom metodika všeobecných súdov vo veciach starostlivosti o maloletých je dostatočne jasná a podopretá stabilizovanou judikatúrou.

Sťažovateľka si nie je vedomá žiadnej závažnej skutočnosti v jej správaní v napadnutom konaní, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom, naopak mala snahu konanie ukončiť (návrh na schválenie rodičovskej dohody z 1. 3. 2004).

(...) Sťažovateľka s poukazom na čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ust. § 50 ods. 3, ust. § 56 ods. 4 zák. č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50.000,- Sk z dôvodu stavu právnej neistoty, v ktorej sa ona a jej mal. dieťa nachádza, s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania o zvýšenie výživného na jej mal. dieťa.

Sťažovateľka si ďalej uplatňuje náhradu trov konania vzniknutých jej v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej výške 9.352,- Sk, podľa ust. § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), ust. § 19, ust. § 25 vyhlášky MS SR č. 163/2002 Z. z., a to: dva úkony právnej služby po 4.540,- Sk, 2 x režijný paušál á 136,- Sk.

(...) Vzhľadom na vyššie uvedené, sťažovateľka navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky (...) vo veci samej rozhodol nálezom takto:

1) Základné právo MUDr. K. C. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999, porušené bolo.

2) Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

3) MUDr. K. C. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 50.000,- Sk (slovom: päťdesiatisíc korún slovenských), ktoré jej je Okresný súd Martin povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4) Okresný súd Martin je povinný uhradiť MUDr. K. C. trovy konania (...).

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jej predsedníčkou JUDr. I. N., listom zo 7. januára 2005 sp. zn. Spr. 1689/04 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 25. januára 2005.

Predsedníčka okresného súdu podala chronológiu úkonov okresného súdu v danej veci, pripojila vyjadrenie konajúceho sudcu a vo veci uviedla nasledovné relevantné skutočnosti:

„(...) Na základe uvedenej chronológie úkonov vo veci, tiež pripojeného vyjadrenia zákonného sudcu zo 7. 1. 2005 konštatujeme, že vo veci sa priebežne konalo a sťažnosť je možné posudzovať ako opodstatnenú len čo do celkovej dĺžky konania a to s ohľadom na charakter veci a v tých časových obdobiach, v ktorých úkony presiahli dobu primeranú na ich vykonanie (v zásade na 14 dní). Či išlo o zbytočné prietahy v konaní, nech ustáli Ústavný súd SR. Za podstatný dôvod vo vzťahu k celkovej dĺžke konania považujeme absenciu súčinnosti zo strany otca maloletého dieťaťa, ktorý sústavne nepreberal zásielky súdu a len za súčinnosti polície sa súdu darilo doručovať mu najmä predvolania na pojednávanie. Najmenej v 1 prípade vôbec neodpovedal na výzvu súdu (č. l. 118 spisu). Vo veci bolo tiež potrebné vykonať širšie dokazovanie o pomeroch účastníkov, keďže do ich okruhu, okrem obvyklých rodičov maloletého a maloletého dieťaťa v zastúpení kolízneho opatrovníka, patrili i rodičia otca maloletého dieťaťa a prešetrenie pomerov sa týkalo i manželky otca maloletého dieťaťa. Do akej miery sa na celkovej dĺžke konania podieľala nesústredenosť pri príprave pojednávaní, nedostatočná súčinnosť Okresného súdu v Námestove pri vybavovaní dožiadania (č. l. 73 - 87 spisu) a procesné pochybenie vytknuté v uznesení Krajského súdu Žilina sp. zn. 5 Co 376/01-53 z 23. 4. 2001, nech zväži Ústavný súd SR.

Napriek znalosti štandardnej judikatúry Ústavného súdu SR v podobných veciach,

pre úplnosť je potrebné uviesť, že v rokoch 1997 – 2003 Okresný súd Martin bol personálne výrazne poddimenzovaný, čo najmä u sudcov vytvorilo nadmerné pracovné zaťaženie. Z tohto hľadiska, čo do doby, ktorá prešla medzi jednotlivými úkonmi súdu, nie je možné prípadne zistené prieťahy vyhodnotiť ako subjektívne. Výnimkou je prekročenie lehoty podľa ust. § 158 ods. 4, v spojení s ust. § 167 ods. 2 O. s. p. pri vypracovaní a odoslaní písomného vyhotovenia predbežného opatrenia (č. l. 126 - 129 spisu) zo dňa 14. 6. 2004.

Do pozornosti Ústavného súdu SR pri rozhodovaní o prijatej sťažnosti dávame, že ak aj celé konanie vo veci doteraz právoplatne skončené nebolo, stav právnej neistoty, ktorý najmä sťažovateľka pri podaní sťažnosti napadla, bol vydaním predbežného opatrenia o dočasnej úprave vyživovacej povinnosti otca maloletého dieťaťa, s právoplatnosťou od 26. 10. 2004, v značnej miere odstránený.

(...) Po zhodnotení všetkých okolností prípadu nepovažujeme sťažovateľkou požadované finančné zadosťučinenie za primerané, takým by mohla byť suma neprekračujúca 12.000.- Sk.

(...) Na vykonaní ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti netrváme (§ 30 ods. 1, 2 Zák. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení).

Zákonná sudkyňa zaujala k veci nasledovné stanovisko:

„Vo veci som konala priebežne. Zatiaľ bolo vytyčených 11 pojednávanií, pričom 2-krát bol spis zaslaný na vybavenie dožiadania Okresnému súdu v Námestove.

Pomery na strane dieťaťa sú zastabilizované vydaním predbežného opatrenia – 16 P 199/1999 zo dňa 14. 6. 2004, ktorým bolo zvýšené výživné v súlade s posledným prednesom matky a to na sumu 800,- Sk dňom 1. 6. 2004.

Ďalšie pojednávanie je vytyčené na deň 31. 1. 2005.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedla tieto podstatné skutočnosti:

«(...) Ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu, konanie vo veci starostlivosti o mal. vedenom na okresnom súde pod č. k. 16 P 199/1999 trvalo 5 rokov a 3 mesiace (od 28. 5. 1999 do 2. 9. 2004). V konaní vo veci starostlivosti o maloletých však nepostačuje len to, že súd „koná“ (III. ÚS 281/03, IV. ÚS 111/04). Som toho názoru, že okresný súd

neeliminovať nedostatok súčinnosti zo strany otca mal. využitím napr. uloženia poriadkovej pokuty v zmysle ust. § 53 OSP alebo odročením pojednávania na určený termín pojednávania v súlade s ust. § 119 ods. 1) OSP (odročené pojednávanie z 22. 1. 2004 na neurčito po tom, čo rodičia mal. oznámili okresnému súdu možnú dohodu, následné vytyčenie termínu pojednávania okresným súdom na deň 15. 4. 2004, predvolanie na ktoré si otec mal. neprevzal).

Vzhľadom k vyjadreniam otca mal. (nesúhlas so zvýšením výživného, žiadosti o zníženie výživného, spolu s manželkou sociálne odkázaný manželský pár), sťažovateľka podala na okresný súd návrh na pribratie starých rodičov zo strany otca mal. do konania (okresnému súdu doručený návrh dňa 9. 1. 2002), okresný súd o tomto návrhu rozhodol dňa 12. 1. 2004 – dva roky po podaní návrhu, pričom dňa 17. 1. 2002 (8 dní po doručení návrhu na okresný súd), sa konalo pojednávanie, ktoré okresný súd odročoval za účelom dožiadania Okresného súdu Námestovo o vypočutie otca mal. Tento postup okresného súdu považujem za neefektívny, nakoľko pri efektívnej organizácii svojho postupu, okresný súd už v r. 2002 mohol rozhodnúť o návrhu sťažovateľky, mohol požiadať dožiadaný súd o vypočutie aj starých rodičov zo strany otca mal. (viď pojednávania okresného súdu z 22. 1. 2004, z 14. 6. 2004, kedy okresný súd odročuje pojednávania za účelom dožiadania Okresného súdu Námestovo o vypočutie starých rodičov zo strany otca mal.), pričom z prehľadu úkonov predsedníčky okresného súdu vyplýva, že títo doposiaľ ako účastníci konania neboli vypočutí.

V období od 4. 6. 2002 do 14. 2. 2003 (o vypočutí otca mal. dožiadaným súdom okresný súd rozhodol už na pojednávaní konanom dňa 17. 1. 2002) a od 9. 6. 2003 do 25. 6. 2003 sa spis nachádzal na Okresnom súde Námestovo, pričom okresný súd v priebehu konania (4. 6. 2002 až do 14. 2. 2003 – takmer osem mesiacov) ani raz neurgoval výsledok dožiadania na dožiadanom súde.

Nesúhlasím s názorom predsedníčky okresného súdu, že stav právnej neistoty sťažovateľky bol do značnej miery odstránený vydaním predbežného opatrenia o dočasnej úprave vyživovacej povinnosti otca mal. od 1. 6. 2004 s právoplatnosťou 26. 10. 2004, nakoľko predbežným opatrením ide vždy len o dočasnú úpravu práv a povinností smerujúcej do budúcnosti, ktorú je možné podľa ust. § 77 ods. 2 OSP zrušiť, ak pominú dôvody, pre ktoré bolo nariadené (napr. zmena pomerov, ktorú otec mal. avizoval na pojednávaní

konanom dňa 14. 6. 2004 – očakávané narodenie jeho ďalšieho potomka). Poukazujem aj na to, že v konaní č. k. 16 P 199/1999 sťažovateľka žiadala o zvýšenie vyživovacej povinnosti otca k mal. Pavlovi od 1. 4. 1998.

Záverom si dovoľujem poukázať na to, že konanie vo veciach starostlivosti o maloletých je konaním do značnej miery špecifickým, ktorého odlišnosť spočíva v tom, že maloletí požívajú zvláštnu ochranu zo strany štátu a spoločnosti, vyplývajúcu z čl. 32 Listiny základných práv a slobôd, Dohovoru o právach dieťaťa a ďalších predpisov hmotného práva, základným cieľom a zmyslom toho konania musí byť ochrana najlepších záujmov dieťaťa a toto konanie nemôže trvať viac ako päť rokov aj napriek tomu, že otec mal. prispel k tomu, že okresný súd mal čiastočne sťažený postup v konaní nepreberaním zásielok zo strany otca mal.

(...) Súhlasím s tým, aby ústavný súd v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania.

(...) V predmetnej veci si uplatňujem trovy právneho zastúpenia a oznamujem moje bankové spojenie:.... Nie som platcom DPH.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti došiel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva - inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 113/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh

a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 16 P 199/1999:

Sťažovateľka sa návrhom podaným 25. augusta 1999 na okresnom súde domáhala proti otcovi J. D. (ďalej aj „otec maloletého“) zvýšenia výživného na maloletého P. C., nar. 21. januára 1993 (ďalej aj „maloletý“).

Dňa 24. septembra 1999 súd uznesením č. k. P 199/99-12 ustanovil maloletému kolízneho opatrovníka, požiadal o pripojenie spisu sp. zn. P 13/94 z Okresného súdu Dolný Kubín, vyžiadal ďalšie správy a nariadil pojednávanie na 26. október 1999.

Dňa 26. októbra 1999 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Dňa 29. novembra 1999 okresný súd vyžiadal ďalšie správy - podklady pre rozhodnutie.

Dňa 27. a 29. decembra 1999 súdu došli písomné správy z Národného úradu práce v Námestove a z Okresného úradu v Námestove.

Dňa 16. februára 2000 súd vyzval otca maloletého, aby oznámil mená a adresu svojich rodičov a adresy ich zamestnávateľov.

Dňa 25. februára 2000 bola súdu doručená správa o generáliách rodičov otca maloletého.

Dňa 12. mája 2000 súd vyžiadal správu o príjmoch rodičov otca maloletého.

Dňa 13. júna 2000 bola doručená súdu správa zo Sociálnej poisťovne Bratislava (vo vzťahu k starému otcovi maloletého).

Dňa 28. júla 2000 okresný súd vyžiadal ďalšie správy o zárobkových a sociálnych pomeroch otca maloletého a nariadil pojednávanie na 21. september 2000.

Dňa 25. a 30. augusta 2000 boli súdu doručené ostatne vyžiadané správy.

Dňa 21. septembra 2000 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok. Konajúci sudca požiadal predsedu súdu o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie tohto rozhodnutia. Predseda súdu prípisom sp. zn. Spr. 400/00 súhlasil s predĺžením lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku do 25. novembra 2000.

Dňa 23. novembra 2000 súd odoslal písomné vyhotovenie rozsudku účastníkom konania.

Dňa 14. decembra 2000 sťažovateľka doručila súdu odvolanie proti uvedenému rozsudku.

Dňa 19. decembra 2000 súd vyzval otca maloletého a kolízneho opatrovníka, aby sa vyjadrili k odvolaniu sťažovateľky.

Dňa 31. januára 2001 otec maloletého podal vyjadrenie k odvolaniu.

Dňa 7. februára 2001 bol spis doručený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o odvolaní sťažovateľky.

Dňa 23. apríla 2001 krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 376/01 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Spis bol okresnému súdu vrátený 3. mája 2001.

Dňa 14. júna 2001 súd vyžiadal rôzne správy podľa záverov odvolacieho súdu.

Dňa 17. júla 2001 bola súdu doručená správa z Okresného úradu v Námestove.

Dňa 19. júla 2001 došla súdu správa z Okresného úradu práce v Námestove.

Dňa 24. septembra 2001 súd nariadil pojednávanie na 15. november 2001.

Dňa 15. novembra 2001 súd pojednávanie odročil pre procesnú prekážku.

Dňa 9. januára 2002 bol súdu doručený návrh sťažovateľky na rozšírenie okruhu účastníkov na strane otca maloletého o jeho rodičov.

Dňa 17. januára 2002 súd pre neprítomnosť otca maloletého (o termíne pojednávania sa nedozvedel) pojednávanie odročil na neurčito. Nariadilo sa vypočutie otca maloletého dožiadaným Okresným súdom Námestovo.

Dňa 4. júna 2002 bol spis doručený Okresnému súdu Námestovo.

Dňa 14. februára 2003 po viacerých opakovaných a bezvýsledných pokusoch o predvolanie otca maloletého i prostredníctvom polície dožiadaný súd spis vrátil okresnému súdu bez vybavenia dožiadania.

Dňa 28. mája 2003 súd opakovane dožiadal Okresný súd Námestovo, aby vypočul otca maloletého.

Dňa 9. júna 2003 bol spis doručený Okresnému súdu Námestovo.

Dňa 18. júna 2003 Okresný súd Námestovo vykonal výsluch otca maloletého.

Dňa 25. júna 2003 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 5. novembra 2003 súd nariadil pojednávanie na 22. január 2004.

Dňa 20. novembra 2003 bola súdu doručená správa z Okresného úradu v Námestove o pomeroch otca maloletého.

Dňa 12. januára 2004 okresný súd uznesením č. k. 16 P 199/1999-104 rozhodol o pribratí rodičov otca maloletého ako účastníkov konania.

Dňa 22. januára 2004 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom výsluchu rodičov otca maloletého dožiadaným Okresným súdom Námestovo a vzhľadom na oznámenie rodičov maloletého o možnej rodičovskej dohode.

Dňa 23. februára 2004 súd vyzval rodičov maloletého, aby súdu oznámili, či došlo k uzavretiu dohody.

Dňa 1. marca 2004 sťažovateľka navrhla súdu schválenie rodičovskej dohody.

Dňa 3. marca 2004 súd nariadil pojednávanie na 15. apríl 2004.

Dňa 15. apríla 2004 súd pojednávanie pre procesnú prekážku (otec maloletého neprevzal predvolanie) odročil na 14. jún 2004.

Dňa 14. mája 2004 súd požiadal o doručenie predvolania otcovi maloletého prostredníctvom polície.

Dňa 4. júna 2004 polícia oznámila súdu doručenie predvolania otcovi maloletého.

Dňa 14. júna 2004 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom súd predbežným rozhodnutím zaviazal otca maloletého prispievať na jeho výživu sumou 800 Sk mesačne od 1. júna 2004.

Dňa 24. septembra 2004 súd odoslal písomné vyhotovenie uznesenia o uvedenom predbežnom rozhodnutí účastníkom konania. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňom 26. októbra 2004.

Dňa 29. októbra 2004 súd nariadil pojednávanie na 31. január 2005.

Dňa 5. januára 2005 súd vyžiadal správy od rôznych úradov a požiadal políciu o súčinnosť pri doručovaní predvolania otcovi maloletého.

Pojednávanie dňa 31. januára 2005 bolo odročené na 2. marec 2005.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prier'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o zvýšenie výživného pre maloletého vedenom pod sp. zn. 16 P 199/1999, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako navrhovateľka, došlo k porušeniu jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o zvýšení výživného môže v danej konkrétnej veci predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci napr. s vykonaním opakovaného dožiadania vo veci. Doterajší neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný nemôže pripísať na vrub zložitosti prerokovávanej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že napadnuté rodinnoprávne konanie sa začalo 25. augusta 1999, teda pred viac ako päť a pol rokom.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je návrh na zvýšenie výživného pre maloletého, t. j. vec, ktorej povaha (spor o existenciu nárokov, ktoré môžu byť zdrojom príjmov maloletého dieťaťa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

Treba uviesť, že okresný súd bol v určitých obdobiach v posudzovanej veci opakovane krátkodobo aj nečinný (konkrétne napr. od 17. januára 2002 do 4. júna 2002 – takmer päť mesiacov, od 25. júna 2003 do 5. novembra 2003 – viac ako štyri mesiace, od 14. júla 2004 do 29. októbra 2004 – viac ako tri mesiace) a jeho postup nevykazoval vždy

znaky plynulého a efektívneho konania, jeho úkony nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ako navrhovateľka vo veci návrhu na zvýšenie výživného pre maloleté dieťa nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Tieto nedostatky plynulosti konania by však samy osebe neznamenali porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a najmä v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale kvalitu porušenia tohto ústavného práva nadobudli v kontexte celkovej viac ako päť a pol ročnej dĺžky konania. Sama predsedníčka okresného súdu pripustila, že *„sťažnosť je možné posudzovať ako opodstatnenú len čo do celkovej dĺžky konania a to s ohľadom na charakter veci“*.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny (*„v rokoch 1997 – 2003 Okresný súd Martin bol personálne výrazne poddimenzovaný, čo najmä u sudcov vytvorilo nadmerné pracovné zaťaženie“*) spôsobiť tieto prietahy, nemožno akceptovať. Ústavný súd už v podobných súvislostiach opakovane vyslovil (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 23/03 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných prietahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému

súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk *„z dôvodu stavu právnej neistoty, v ktorej sa ona a jej mal. dieťa nachádza, s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania o zvýšenie výživného na jej mal. dieťa“*.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, ale aj na skutočnosť, že *„stav právnej neistoty (...) bol vydaním predbežného opatrenia o dočasnej úprave vyživovacej povinnosti otca maloletého dieťaťa, s právoplatnosťou od 26. 10. 2004, v značnej miere odstránený“*, považuje za primerané vo výške 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 11 991 Sk z dôvodu trov jej právneho zastúpenia advokátkou JUDr. E. C., B.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prípravu a prevzatie zastúpenia 20. augusta 2004, podanie sťažnosti 30. augusta 2004 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 25. januára 2005). Za dva úkony vykonané v roku 2004 patrí odmena v sume dvakrát po 4 534 Sk a režijný paušál dvakrát po 136 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), teda spolu za úkony vykonané v roku 2004 prislúcha odmena v sume 9340 a za jeden úkon vykonaný v roku 2005 patrí odmena 2 501 Sk a režijný paušál 150 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkove sumu 11 991 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2005